

Міхно О. (2018) Педагогічний календар. Лютий 2018: [пед. календар на лютий 2018 р.: 125 років від дня народження Петра Волинського (1893–1982); 120 років від дня народження Григорія Боришпольця (1898–1954); 135 років від дня народження Никифора Григорієва (1883–1953)]. *Справи сімейні*. №2. С.–12–14.

Pedagogical calendar. February 2018: 125 years since the birth of Petro Volynsky (1893–1982); 120 years since the birth of Grigory Boryshpolets (1898–1954); 135th birthday of Nikifor Grigoriyev (1883–1953).

Педагогічний календар. Лютий 2018

125 років від дня народження **Петра Костьовича Волинського** (1893—1982), українського педагога, методиста, літературознавця

Петро Костьович Волинський народився 13 лютого 1893 р. в м. Олика Луцького повіту Волинської губернії (нині – містечко Ківерцівського району Волинської області) у сім'ї бідного селянина. У 1912 закінчив Острозьку гімназію із золотою медаллю і продовжив навчання в Ніжинському історико-філологічному інституті ім. князя Безбородька. Ще в стінах інституту Петро Волинський захопився українською художньою літературою, що згодом стало справою його життя. По закінченні інституту (1916) був призваний в армію, навчався в Одеському артилерійському училищі, брав участь у Першій світовій війні, а в 1917 його як учителя за фахом було демобілізовано.

Відтоді розпочалася його педагогічна діяльність: спочатку вчителював у початковій школі на станції Окниця Південно-Західної залізниці, через рік — у жіночій гімназії м. Переяслава. У 1921—1925 Петро Костьович викладав українську літературу й завідував Гоголівською семирічною трудовою школою на Київщині, працював інспектором народної освіти — повітової в м. Острі та окружної в м. Києві. У 1926—1929 читав курс української літератури і був заступником директора Київського педагогічного технікуму ім. Б. Грінченка. З 1929 працював у Київському інституті народної освіти (КІНО).

У 1930-х роках в Українському науково-дослідному інституті педагогіки був створений сектор методики мови і літератури (реорганізований в 1940 в сектор методики російської і української мов). Першим його керівником став П. Волинський (1940—1942). Разом з іншими співробітниками УНДІПу Петро Костьович активно працював над удосконаленням змісту, форм і методів викладання російської та української мов у середній школі, розробляв методику навчання з цих предметів.

У 1945—1947 Петро Костьович працював старшим науковим співробітником Інституту літератури АН УРСР. З 1947 до 1976 р. він очолював кафедру української літератури Київського педагогічного інституту ім. О. М. Горького. П. Волинський є автором більш як 200 наукових праць, серед яких: «Методика літературного читання в V—VII кл.» (1947), «Своєрідність розвитку літературних напрямів в українській літературі XIX століття» (1958), «Український романтизм у зв'язку з розвитком романтизму в слов'янських літературах» (1963) та ін. Низка праць П. Волинського присвячена методичним питанням викладання літератури в школі: «Вивчення творчості І. П. Котляревського у середній школі» (1949), «Вивчення творчості П. Г. Тичини в

середній школі» (1947) та ін. Учений був одним із авторів підручників з української літератури для учнів 8 (після 1939 р. витримав 36 видань) та 9 класів середньої школи.

Петро Костьович готував і наукові кадри. Під його керівництвом захищено 29 кандидатських і 4 докторські дисертації.

Помер П. Волинський 12 квітня 1982 р.

120 років від дня народження **Григорія Боришпольця** (1898—1954), українського вченого-педагога, фахівця з історії педагогіки та методичної роботи в школі

Григорій Михайлович Боришполець народився 7 лютого 1898 р. в селі Гоголів на Київщині в селянській сім'ї. В 1918 закінчив Вінницький учительський інститут і розпочав педагогічну діяльність. На початку 1920-х років учителював у 7-річній школі в рідному селі.

Науково-дослідну роботу розпочав з 1930 р., поєднуючи її з викладацькою діяльністю у вищій школі. У другій половині 1930-х викладав педагогіку в Кременчуцькому учительському інституті, де навчався Василь Сухомлинський (нині — Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського); у 1940 — працював старшим викладачем Херсонського державного педагогічного інституту (нині — Херсонський державний університет). В 1948 Г. Боришполець захистив кандидатську дисертацію з історії педагогіки на тему «Історія розвитку гімназійної освіти в Росії в першій чверті ХІХ ст.»

Після 2-ї світової війни педагог переїхав до Києва, де у 1949—1952 рр. працював доцентом кафедри педагогіки Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького (нині — Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова). Тоді кафедра займалася дослідженням проблеми сімейного виховання. Працюючи над науковою темою «Співробітництво школи й родини», Г. Боришполець обґрунтував кілька положень, які актуальні й сьогодні. Вчений наголошував, що обов'язковою складовою сімейного виховання має бути читання казок та оповідань дітям-дошкільникам, і на це потрібно відводити достатньо часу. Важлива роль у співпраці родини зі школою, на його думку, належить роботі батьківського комітету, який повинен мати декілька комісій, кожна з яких опікуватиметься своїм колом питань. Педагог пропонував створити такі комісії: всеобучу, педагогічної пропаганди, навчально-виховну, культурно-масової роботи, санітарно-господарську.

Г. Боришполець — автор понад 30 наукових праць з питань історії педагогіки та методичної роботи: «Батькам про «Правила для учнів» (1950), «Як організувати роботу методоб'єднань сільських шкіл» (1950), «Школа і сім'я» (1951), «Робота батьківського комітету в школі» (1952) та ін.

З 1952 і до кінця життя Г. Боришполець працював завідувачем відділу педагогіки Українського науково-дослідного інституту педагогіки (нині — Інститут педагогіки НАПН України). У 1951 р. Григорій Боришполець став науковим керівником кандидатської дисертації Василя Сухомлинського «Директор школи – керівник навчально-виховної роботи». Спілкувалися вони під час приїздів В. Сухомлинського до Києва та у форматі листування. Почалося це листування у квітні 1951 р. і тривало до останніх днів життя Г. Боришпольця, а далі В. Сухомлинський писав уже дружині свого наукового керівника, підтримуючи її після втрати чоловіка. В. Сухомлинський захистив дисертацію у лютому 1955 р., уже після смерті Г. Боришпольця.

Помер Григорій Боришполець 6 вересня 1954 р. Похований у Києві на Новобайковому цвинтарі.

135 років від дня народження **Никифора Григорієва** (1883—1953), українського громадсько-політичного діяча, письменника, педагога, міністра освіти в уряді УНР

Никифор Якович Григорієв народився 9 лютого 1883 р. в с. Бурти Черкаського повіту на Київщині (нині село Шполянського району). Він був тринадцятою дитиною у родині сільського вчителя Якова Карповича Григорієва. Проте до трьох років він втратив 10 сестер і братів та матір: «1885 р. по містечку Бурти прокотилася хвороба і протягом 2-х тижнів померло 8 моїх братів і сестер. Двоє померло ще раніше... Смерть дітей так вплинула на матір, що вона занедужала на сухоти і 1886 р. померла. Я матір зовсім не пам'ятаю...»

Здобувши професію агронома у Городищенській сільськогосподарській школі (1900), він два роки працював конторщиком у маєтку поміщика. У 1902 переїздить до Києва, де отримує роботу спочатку в бібліотеці Київського товариства Грамотності, а пізніше — у статистичному відділі управління Південно-Західними залізницями. З 1903 Н. Григорієв входить до осередку партії соціалістів-революціонерів, учасники якого опікувалися переважно тим, як дати освіту народу (селянству). Під впливом ідей відродження української освіти на селі Н. Григорієв складає іспит на вчителя повітової школи і у 1905 розпочинає свою педагогічну діяльність спочатку у м. Сквирі Київської губернії, потім у Бердичівській початковій школі.

У 1907 його переводять у 2-класну школу м. Кам'янця-Подільського, де він активно включається у культурно-просвітницьку діяльність міста, ввійшовши до місцевих «Просвіти» і Товариства українських поступовців, організовує українські книгозбірні, нелегальні курси з вивчення української історії, проводить літературно-музичні вечори для молоді.

Під час I Світової війни у 1915 Никифор Якович був мобілізований до російської армії у якості військового урядовця. Та навіть тут він не припинив свою наукову діяльність і розпочав написання книги «Історія українського народу». Намагаючись обґрунтувати важливість використання місцевого матеріалу з освітньо-виховною метою, публікує у 1919 книгу для читання «Історія України, виложена народними думами та піснями».

У 1917—1921 Н. Григорієв долучився до розвитку української освіти, виконуючи обов'язки міністра освіти і товариша міністра освіти в урядах В.Голубовича (січень 1918), Б.Мартоса (червень—серпень 1919), І.Мазепи (серпень 1919 — травень 1920). Цей період характеризувався переходом початкової школи на українську мову навчання, введенням обов'язковості української мови в учительських семінаріях, створенням українських гімназій.

У листопаді 1920 Н. Григорієв після остаточного падіння УНР змушений був емігрувати з дружиною Ганною Петрівною та сином Мирославом на територію Польщі, а у 1921 — до Чехословаччини, де став співорганізатором низки українських наукових установ, зокрема Українського соціологічного інституту в Празі, в якому працював завідувачем відділу народознавства і заступником директора (1923—1938). У 1938 переїхав до США, де з 1949 керував українським відділенням радіостанції «Голос Америки». Помер Никифор Григорієв 5 серпня 1953 в Нью-Йорку.